

УДК 811.111:81'42:81'373.48

ТИПОЛОГІЯ МЕТАФОР У НАУКОВО-ПОПУЛЯРНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ РЕСУРСІВ NATIONAL GEOGRAPHIC)

Юрій Великорода

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, 76018, Україна
 <https://orcid.org/0000-0002-4913-4291>
gvelykoroda@yahoo.com

Марта Васишин

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, 76018, Україна
 <https://orcid.org/0000-0001-8726-3441>
marta12vasylyshyn@gmail.com

Стаття присвячена дослідженню концептуальної метафори в медійному дискурсі на основі англомовних текстів на науково-популярну тематику. Матеріалом статті стали тексти з ресурсів National Geographic за 2016–2020 рр., зокрема з журналу Національного географічного товариства США та телеканалу Nat Geo Wild на історичну, екологічну, природознавчу, анімалістичну та географічну тематику. Метою дослідження є визначення типів концептуальних метафор за теорією А. Чудінова та з'ясування домінантних тенденцій їх функціонування. Для досягнення мети застосовувався метод концептуального аналізу при визначенні концептуальних моделей і їх класифікації за типами. Незважаючи на не цілком визначений статус науково-популярного жанру та його місце у структурі медійного чи наукового дискурсу, дослідники сходяться на думці, що ці тексти характеризуються спрощеною подачею наукового матеріалу, який буде зрозумілий невідготуваній аудиторії, та вживанням стилістичних засобів для увиразнення тексту. У результаті дослідження визначено, що всі чотири типи метафоричних схем функціонують у медійних текстах на науково-популярну тематику: антропоморфні, природоморфні, соціоморфні та артефактні метафори. Найбільш представленими виявилися соціоморфні та артефактні метафори. Вживаючи соціоморфні метафори, автори науково-популярних текстів порівнюють явища природи із суспільними відносинами між людьми. Зокрема, поведінка представників тваринного світу порівнюється із військовою, спортивною чи професійною діяльністю людини. Найбільш представленими виявилися артефактні метафори, при вживанні яких проводяться паралелі між тим, як функціонують представники тваринного світу чи як відбуваються явища природи, та тим, як працюють більш звичні й зрозумілі для людини артефакти. Найбільш домінантною серед них виявилася метафора зі сферою-джерелом «механізм», яка проєктується на такі сфери, як «явище природи», «представник тваринного світу» тощо. Окрім цієї сфери-джерела серед артефактних метафор також визначалися домени предметів гардеробу, продуктів харчування та метафора будинку. Вживання відносно незначної кількості антропоморфних і природоморфних метафор викликано тенденцією використання доменів з несуміжних сфер для осмислення явищ природи. Практичним значенням статті вважаємо те, що її результати сприяють кращому розумінню особливостей функціонування текстів науково-популярного жанру. Перспективами подальших розвідок є дослідження інших лінгво-когнітивних ознак таких текстів, зокрема вживання концептуальних метонімій, а також дослідження інших засобів створення стилістичної виразності в цих текстах.

Ключові слова: концептуальна метафора; медіадискурс; сфера-джерело; сфера-ціль; слот; фрейм.

Функціонування метафори в медійному дискурсі неодноразово ставало предметом лінгвістичних розвідок в останні роки (Hart, 2017; Otaif 2015; Velykoroda, 2019; Пірог, 2019), однак не так багато розвідок присвячено функціонуванню метафори в науково-популярних медіа. З одного боку, функціонування стилістичних та образних засобів може вважатися недоречним чи небажаним у текстах наукового спрямування. З іншого боку, з погляду когнітивної теорії метафори можна припустити, що метафора здатна сприяти

кращому розумінню певних наукових концепцій, які викладаються в таких текстах і які можуть викликати труднощі при їх інтерпретації аудиторією без спеціальної підготовки у сферах, що є предметом наукових репортажів. Пропонована розвідка присвячена дослідженню концептуальних метафор у науково-популярних текстах з ресурсів National Geographic за типологією А. Чудінова (2013) та визначенню тенденцій у використанні певних типів концептуальної метафори в них.

Науково-популярними прийнято називати такі видання, що, як і наукові, містять результати теоретичних чи експериментальних досліджень у галузях науки, культури, мистецтва й техніки, однак матеріал у яких викладений у доступній для читача-неспеціаліста формі, а основним призначенням їх є популярна подача нефахівцям з певної проблематики конкретних наукових знань (Четверікова, 2016, с. 178). Неоднозначним є статус науково-популярних текстів, адже деякі дослідники відносять науково-популярний підстиль до наукового стилю мовлення (Іщенко, Ліпінська, 2013, с. 33), інші ж визначають окремий науково-популярний дискурс (Безсонова, 2016). Яким би не був їхній статус, дослідники сходяться на думці, що характерним для них є використання художньої образності з метою доступної подачі інформації для непідготовленого читача (Четверікова, 2016; Іщенко, Ліпінська, 2013). Журнал *National Geographic* є офіційним виданням Національного географічного товариства США та публікує статті на теми природознавства, біології, географії, геології, астрономії, історії, культури, археології, антропології тощо (Britannica, 2020). Окрім журналу Національне географічне товариство також транслює інформацію через два спеціалізовані відеоканали: *National Geographic* та *Nat Geo Wild*. Ці ресурси є типовими формами науково-популярних медіа, у яких інформація про наукові відкриття й теорії подається в зрозумілій для реципієнта-нефахівця формі.

Метафора виступає важливим елементом передачі даних в умовах сучасного лінгвокультурного простору. Її особливість полягає у вираженні характерних рис предмета на базі подібності з іншим. А. Чудінов розглядає метафору як основну ментальну операцію, «спосіб пізнання та категоризації світу: у процесі мисленнєвої діяльності аналогія грає не меншу роль, ніж формалізовані процедури раціонального мислення» (2013, с. 12). На думку Е. МакКормака, метафора задіює глибинні структури людського мозку в якості засобу, що породжує мову. Шляхом ієрархічно організованих операцій людський розум зіставляє семантичні концепти, що є причиною виникнення метафори. Ієрархія таких конструкцій представлена на двох рівнях глибинних структур: семантичному та когнітивному (1990, с. 359).

Дж. Лакофф і М. Джонсон розглядають метафоричні вислови як спосіб пояснення повсякденних дій. Зокрема науковці визначають метафоричні поняття: «час — гроші», «суперечка — війна»; орієнтаційні метафори: «щастя — верх», «сум — низ»; онтологічні метафори: «інфляція — створення» (1980, с. 3–26). Метафора в когнітивному аспекті сприймається як результат взаємодії двох концептуальних доменів (галузей). Відповідно, сутність, що осмислюється за допомогою метафори, є так званим цільовим доменом — *target domain*, а сутність, яку залучають до створення

метафоричної конструкції, є доменом-донором — *source domain* (Simpson, 2004, с. 41).

Теорія концептуальної метафори Дж. Лакоффа та М. Джонсона стала основою для низки подальших розвідок функціонування метафоричних одиниць у різних видах дискурсу: у політичному дискурсі при визначенні персуазивного потенціалу метафоричних одиниць у промовах політичних лідерів (Charteris-Black, 2005), для характеристики особливостей концептуалізації актуальних тенденцій і подій у політиці (Bilyk, Pyliachuk, 2018); у художньому дискурсі при дослідженні біографічного нарративу (Бистров, 2019), зокрема при визначенні особливостей фрактальної метафори (Бистров, 2016, с. 187–257), при аналізі ідіостилю автора в дослідженнях художньої літератури на основі теорії концептуальної інтеграції Ж. Фоконьє і М. Тернера (Дойчик, 2013); у корпусних дослідженнях для визначення структури терміноконцепту (Сабадаш, 2015) тощо. У медійному дискурсі дослідження концептуальної метафори здійснювалися через аналіз впливу концептуальної метафори на споживача медійних текстів (Kövecses, 2018), при визначенні ролі схожих мовних явищ для опису когнітивного образу вербалізованих концептів (Великорода 2012, с. 104–131), для аналізу заголовків медійних текстів (Alzawaydeh, 2018). На думку О. Воробйової, «метафора, яка є предметом філологічних студій, у тому числі й у дидактичному аспекті, може слугувати ефективним інструментом самопояснення і водночас структурування сукупності пояснювальних коментарів, що формують певний лінгводидактичний інтерактивний сценарій» (2010, с. 82–83). У нашій розвідці використовується класифікація метафор А. Чудінова, оскільки цей підхід уможливує чітке виявлення типології метафор за сферою-джерелом, що видається релевантним для визначення особливостей метафоризації в науково-популярному медійному дискурсі крізь призму дискурс-аналізу, при якому дослідник зосереджується не лише на експліцитному значенні мовних знаків, а й на імпліцитному змісті висловлювань, який часто виявляється у використанні образних засобів. Адже, на думку С. Семігіної, при застосуванні дискурс-аналізу «дослідник намагається виділити в тексті ті мовні одиниці (слова або словосполучення), які його цікавлять. Вони можуть бути розбиті на певні блоки й систематизовані. Отже, на початку дослідження може використовуватись інструментарій, що є певною мірою стандартизованим. Потім аналізуються так звані конденсовані символи. Виділяють п'ять засобів дискурсу конденсованих символів: метафори, приклади, афоризми (крилаті вислови), візуальні іміджі, вербальний опис іміджів» (2001, с. 323). Дослідники метафори в критичному дискурс-аналізі вивчають, як метафори виступають фундаментальними засобами побудови значення й аргументації (Musolf, 2012). Такий підхід дає можливість зробити

висновки про тенденції у використанні певних типів концептуальних метафор у науково-популярному медійному тексті та про особливості метафоризації наукових понять у текстах для широкої аудиторії.

За теорією А. Чудінова, співвіднесеність між концепціями, що репрезентує метафора, розглядається в контексті метафоричної моделі, де остання репрезентує схему зв'язку між понятійними сферами, що існують чи складаються в уяві носіїв мови, і яку можна представити формулою «X — це Y». Відповідно, система фреймів (слотів, концептів) однієї ментальної сфери (сфери-джерела) служить основою для моделювання ментальної системи іншої сфери (сфери-магніту). При такому моделюванні у сфері-магніті зазвичай зберігається не тільки структура вихідної області, а й емотивний потенціал, характерний для концептів сфери-джерела, що створює широкі можливості впливу на емоційно-вольову сферу адресата в процесі комунікативної діяльності (2013, с. 27).

А. Чудінов розробив класифікацію метафор у політичному дискурсі за віднесеністю сфери-джерела до певної категорії. Згідно з цією моделлю визначають антропоморфну, природоморфну, соціоморфну та артефактну метафори (2001, с. 53).

Антропоморфна метафора базується на концептуалізації дійсності за подобою тіла людини, її органів, фізіологічних дій і потреб, генетичних зв'язків з родичами (2001, с. 58).

Соціоморфна метафора моделює поняття за «способом сфер соціальної діяльності» (2013, с. 36).

Моделлю для природоморфної метафори є жива та нежива природа, відповідно до якої представляється соціальна реальність (2013, с. 36).

Артефактна метафора презентує реалії як створені людиною предмети (2013, с. 36).

Приклади, які проаналізував А. Чудінов, базуються на дослідженні метафори в політичному дискурсі, що в багатьох випадках «пересікається з науковим, юридичним, художнім, побутовим та особливо публіцистичним дискурсами» і «відображає мовномисленнєву діяльність суспільства (з урахуванням комунікативних ролей адресата та адресанта» (2013, с. 23). Медійний дискурс, на думку Т. Добросклонської, є сукупністю процесів і продуктів мовної діяльності у сфері масової комунікації в усій різноманітності та складності їх взаємодій (2006, с. 21). При аналізі науково-популярних текстів використовується класифікація метафор А. Чудінова, оскільки вона базується на семантичному представленні концепцій, що відповідають когнітивній специфіці аудиторії, на яку він спрямований. Відповідно, орієнтація на аудиторію зумовлена стилістичною специфікою науково-популярного тексту, де «автор подає наукові дані для неспеціаліста в цій сфері знань і реалізує комунікативне завдання, спрямоване на забезпечення пізнавального інтересу адресата» (Баранова, 1995, с. 37).

Матеріалом дослідження стали статті з науково-популярного журналу National Geographic періоду 2018–2020 років і цикл 4 телепередач про дику природу каналу Nat Geo Wild. Зокрема, приклади метафор, які стали об'єктом аналізу в розвідці, виявлено у 28 статтях (19 статей на наукову, 4 статті на соціальну та 7 статей на екологічну тематику). Специфіка проаналізованих статей National Geographic детермінується науковою тематикою (тексти на медичну, історичну, біологічну, географічну астрономічну тематику), соціальною та екологічною тематикою. Телевізійна версія науково-популярного видання — Nat Geo Wild — представлена дослідженням рослинного і тваринного світу та презентацією його об'єктів у межах специфіки медійного дискурсу. Метафори в науково-популярних текстах допомагають змодельовувати специфіку наукового поняття з залученням концептосфер, що відповідають когнітивній базі читацької аудиторії. Загальна кількість ідентифікованих і проаналізованих метафор становить 39 випадків їх актуалізації. Аналіз метафор у науково-популярних текстах National Geographic представлений за класифікацією А. Чудінова (2001; 2013), зокрема антропоморфною, природоморфною, соціоморфною, артефактною метафорами та системами притаманних кожному виду фреймів і слотів.

1. Антропоморфна метафора

Антропоморфна метафора представлена фізіологічною, морбальною метафорою. Зокрема, фізіологічна метафора представлена фреймом «Фізіологічні дії», морбальна — «Симптоми захворювання». Антропоцентричне моделювання представлене осмисленням міста як організму, у якому протікають фізіологічні процеси, та створює емотивний ефект при описі специфіки неживого об'єкта як живого, зумовлює апеляції до почуттів читача.

1.1. Фізіологічна метафора (фрейм «Фізіологічні дії»)

Слот — «Фізіологічний рефлекс»

*Environmental trends were, if anything, worse. Harbors from London to Los Angeles, Boston to Bombay (now Mumbai), were **choked with waste*** (National Geographic, August 2020, New Challenges for Us All, p. 37). Надлишок сміття в містах автор передає за допомогою метафори рефлексу — *to choke*, що має негативні асоціації в розумінні читача та інтенсифікує кількісну характеристику сміття.

1.2. Морбальна метафора (Фрейм «Симптоми захворювань»)

*Ambition and intelligence shone in her eyes. Soon enough she would be shouldering her way into one of India's **metastasizing cities**, testing her mettle against hundreds of millions of other dislocated villagers* (National Geographic, August 2019, We Are All Migrants, p. 63). Місто розглядається як організм, де його екологічний стан асоціюється з розвитком ракових клітин — *metastasizing*. Відповідно

покликання на цю симптоматику передає невинний процес забруднення міста й імовірність екологічної катастрофи.

Загалом ми виявили лише два приклади використання антропоморфних метафор. Вони певною мірою стосувалися згубного впливу людської діяльності на довкілля.

2. Природоморфна метафора

Природоморфна метафора включає в себе зооморфну метафору, яка представлена фреймом «Склад царства тварин». Зооморфні метафоричні образи застосовують концептуальні сфери поведінки тварин, що характерні для відтворюваного виду.

Bees to the honey pot: *London is bigger and richer than ever. Three decades of growth transformed London from a fading grande dame into the preeminent global city and a leading center of culture, finance, and technology* (National Geographic, August 2019, London Rising, p.129). Концепція поведінки бджіл, яких манить мед, передає образ Лондона як місця, що є епіцентром прогресу та приваблює освічених і амбітних особистостей.

Again, the crocodile had other plans. It launched itself at the boat and bit the side, thrashing our 17-foot vessel from side to side like a dog with a toy (National Geographic, September 2019, Death Comes for a Crocodile, p. 41). Поведінка крокодила щодо човна порівнюється з поведінкою собаки: крокодил здатен із такою ж легкістю понівечити човен, з якою собака нищить іграшку.

All around me snaked the invisible battle lines of an intensifying range war between the Afar and Issa pastoralists — two competing herder groups whose shallow wells were drying up, whose pastures were thinning from a relentless cycle of droughts (National Geographic, August 2019, We Are All Migrants, p. 48). Кордони військового конфлікту уподібнюються до змії, що швидко пересувається. Відповідно, ситуація в процесі військового конфлікту швидко змінюється, він переміщується на нові ділянки.

У процесі дослідження виявлено три приклади природоморфних метафор, і застосовуються вони для передачі ознак поведінки людини чи особливостей суспільної діяльності або використовують зрозуміліші людині домени для зображення поведінки тварин.

3. Соціоморфна метафора

Під час дослідження виявлено авторське представлення відтворюваних понять у межах театру, музики, спортивної та військової сфер. Соціоморфна метафора налічує підвиди: мілітарну, спортивну та ігрову. Також доцільно окремим підвидом вважати метафори професій, що презентують поняття в межах соціальної діяльності її об'єктів.

Зокрема мілітарна метафора містить фрейми «Військові дії та озброєння» (слоти «Військові дії», «Види озброєння та його використання»). Цей вид соціоморфної метафори містить відсилку

до структурної організації тваринного світу як війська, що посилює емоційне навантаження при передачі специфіки поведінки тварин у межах мілітарної концептосфери.

3.1. Мілітарна метафора (Фрейм «Військові дії та озброєння»)

Слот «Військові дії»

The slave-maker must replenish her army after the fight of ants (Nat Geo Wild, Animal Fight Club, S1 / Ep. 2). Для яскравішої передачі чисельності мурах і їхнього підданства внутрішній ієрархії використовується образ армії. Відповідно, поразка в битві спричинила потребу в поповненні лав, а специфіка поведінки мурах передається на основі образу рабовласника.

The pride calls up more troops, another six lionesses join the pride (Nat Geo Wild, Animal Fight Club, S1 / Ep. 2). Покликання на військову термінологію презентує ескалацію конфлікту між тваринами, для якого необхідно «стягувати війська».

Слот «Види озброєння та його використання»

Bull's-eye! The archerfish shoots with water accurately, like a military submarine (Nat Geo Wild, World's Deadliest, S3 / Ep. 1). У змалюванні тактики полювання риби використовується паралель із військовою субмариною, що має здатність влучати в ціль з далекої відстані, точність рухів передається через опис дій військової спецтехніки.

3.2. Спортивна та ігрова метафори включають фрейм «Види гри та спорту» і слоти «Змагання у швидкості пересування», «Командні та спортивні ігри» тощо. Проаналізовані приклади, що базуються на спортивній метафорі, включають понятійні сфери: ділові відносини, рослинний і тваринний світ. За допомогою відтворення концепції спортивної гри автор передає специфіку відтворюваної понятійної області.

Фрейм «Види гри та спорту»

Слот «Змагання у швидкості пересування»

Multinational or world agreements have already succeeded in solving some big problems. Hence I view our world as being engaged in a horse race between a horse of destruction and a horse of hope. The race isn't a normal one, in which both horses run at a constant speed. Instead it's an exponentially accelerating race in which each horse is running faster and faster. Within a few decades we shall know which of those two horses has won the race (National Geographic UK, December 2018, The Global Peril of Inequality, p. 19). Для зображення прогресу, що демонструють країни у вирішенні проблем, використовується метафора кінських перегонів. Успіхи в урегулюванні питань між країнами передаються через домен «перегони», де залишається лише один переможець. Відповідно, метафоричний образ перегонів презентує прогрес у вирішенні проблем.

Слот «Командні спортивні ігри»

Guhl says that to eradicate Chagas, you'd have to do away with wildlife – obviously not possible. Also, given the beetle-like bug's many species. It's like

a baseball game. If you get rid of one, there are other players on the bench (National Geographic, June 2019, In Search of the Kissing Bug, p. 19). Автор порівнює отруйних комах з бейсболістами, які мають велику лаву запасних: від них складно вберегтися через їх велику кількість. Специфіка поведінки тварин презентується за допомогою правил гри бейсболу, у цьому разі негативне сприйняття поведінки комах презентує концепція гри, тобто миттєва заміна гравців відповідно до ходу гри.

3.3. Метафора професії

Метафора професій відтворює характерні особливості поведінки тварин. Специфіка професії покликана відтворити позитивні вектори образу та зобразити майстерність дій тварин. Серед метафор професій можна виокремити слоти «Екстремальні професії» та «Професії в галузі мистецтва».

Слот «Екстремальні професії»

In the firemen style, the mom [koala] walks down (Nat Geo Wild, Wild Australia: The Kangaroo King). Змальовуючи переміщення коал, автор застосовує метафоричний образ вогнеборців, що використовують пожежний стовп для швидкого переміщення. Таким чином, рух по дереву зображується за допомогою зрозумілого читачеві образу вогнеборця.

Changing the angle of a wrist bone called the pteroid may have given them the equivalent of the leading-edge slats on a passenger jet, for increased lift at low speeds. The result is that pterosaurs have begun to look less like a train wreck in the sky and more like sophisticated aviators (National Geographic, November 2017 Weirdest Wonders on Wings, p. 77). Старі методи реконструкції (у яких птерозавр порівнюється з катастрофою потяга в небі) зіставляються з новими методами (у яких птерозавр починає набувати форм умілого авіатора).

My squirrels keep the same hours as hot air balloonists — they are most active at dawn and sunset (National Geographic, In Praise of Squirrels). Чіткий режим дня в білок порівнюється з керуванням монгольф'єром, час перебування на якому є чітко визначеним. Професійні дії повітроплавця передають позитивний образ тварини, що дотримується режиму.

Слот «Професії в галузі мистецтва»

The partridges start dancing on a dancefloor and their choreography must be flawless (Nat Geo Wild, Animal Fight Club, S1 / Ep. 2). Поведінка куріпок характеризується демонстрацією сили перед сутичкою із суперниками. Для передачі специфічного зображення рухів тварин автор використовує образ танцюриста на танцполі. Намагання тварин перемогти в сутичці співвідносяться з професійними діями танцюриста.

In sum, we are our genes – but our genes cannot be evaluated outside the context of our environment. Genes are the piano keys, but the environment plays the song (National Geographic, September

2019, Why You Like What You Like, p. 18). Для точнішого розуміння ролі генів у нашому житті автор використовує теорію музики. У ній музичний ключ задає тональність мелодії, тобто гени визначають сприйняття світу, проте виконавцем музики і визначальним фактором особистості автор вважає оточення. Метафоричне співвіднесення базується на таких концептах: виконавець музики — керівний фактор, тональність — специфіка сприйняття світу.

Соціоморфні метафори є більш домінантним типом, аніж попередні два, і ми виявили 10 прикладів їх застосування; при їх використанні автори осмислюють явища природи та поведінку тварин через знайомі та близькі людині концепти суспільної діяльності.

4. Артефактна метафора

Артефактна метафора представлена найширшою системою фреймів, вона містить метафору будинку (фрейм «Конструкція будинку», слот «Обладнання, інтер'єр будинку»), метафору механізму. У дослідженні цей вид метафор розширено її підвидами: метафора продуктів харчування, метафора предметів гардеробу. Такі метафори покликані відтворити особливості об'єкта на базі структурного відтворення артефакта й моделюють нові уявлення про відтворювані об'єкти на базі концептуальних сфер антропоцентричного спрямування.

4.1. Метафора будинку

Фрейм «Конструкція будинку»

Слот «Обладнання, інтер'єр будинку»

Then at dusk, I walk the white ledges of the 'cotton castle' — the calcite slopes of Pamukkale rising like a staircase to the sky (National Geographic, January 2020, Pool of Hierapolis and Pamukkale, p. 36). Вапнякові схили порівнюються зі сходами, що сягають неба. Ця метафора втілює яскраве, образне представлення їхнього рельєфу та розміру. Сходи є засобом для вертикального переміщення в просторі, відповідно їхня стрімкість відповідає структурі схилів.

A weak radio signal led us to several empty dens, and at the sunset, we considered turning back. Then a curtain of snow collapsed, revealing a sandstone cave (National Geographic, December 2020, Don't Wake the Bear, p. 36). Застосування метафоричного образу завіси актуалізує її як засіб для унеможливлення потрапляння світла, проектує цю особливість для змалювання щільності снігу при його раптовому зсуві.

I know a way to part the curtains of darkness that prevent us from having a complete experience of nature. Here it is, the basic rules of the road for science (National Geographic, March 2020, Finding Our Way to the Future, p. 19). Перепона в розумінні презентується як перебування в темряві і відтворюється в образі *curtains of darkness*, де концепт «завіса» передає своє функціональне застосування — перешкодження проникненню світла.

The culprit, paradoxically, was heavy snow. Siberia is dry, but for several winters before 2018, thick snow had smothered the region. The snow acted like a blanket, trapping summer heat in the soil (National Geographic, September 2019, The Threat Below, p. 81). Сніг, що зберігає стабільну температуру на поверхні землі, порівнюється з покривалом. Відповідно термозберігаючі властивості снігу передаються за допомогою призначення покривала.

For many of those years he (Norris) was on fentanyl, a powerful opioid that he says covered his pain "like a thick blanket" but kept him "basically horizontal and zoned out" (National Geographic, January 2020, A World of Pain, p. 52). Автор порівнює дію знеболювальних ліків зі щільним покривалом, що захищає від болю, але водночас перешкоджає нормальній життєдіяльності. Відповідно реалізуються два значення концепту «знеболювальне»: позитивне як захист від навколишніх чинників і негативне як обмеження рухів.

Plunging my face into the sheen, I found myself looking inside a fish nursery: The water was dotted with life you would ordinarily never notice. Fish eggs drifted like tiny lanterns, their yolk sacs glowing in the sunlight (National Geographic, May 2019, Little Pieces, Big Problems, p. 49). Порівняння з яскравими світлом ліхтарів додає експресивності в зображенні насиченого жовтого кольору організмів.

4.2. Метафора «машини» / «механізму»

Доволі поширеними в статтях National Geographic є артефактні метафори зі сферою-джерелом «машина». Зокрема трапляються метафоричні проєкції «тварина — механізм», «явище природи — машина».

This eating machine [ants] kills 30 000 of prey a day (Nat Geo Wild, World's Deadliest, S3 / Ep. 1). Метафора машини вживається для позначення особливостей і тварин, і природних явищ. У цьому прикладі на відтворення масштабів споживання їжі автор порівнює мурах з безперервною роботою механізму. Специфіка машини в цьому разі репрезентується як виконання безперервної дії.

Ecovative has figured out how to trick mycelium into a hybrid growth pattern, in which it lays down solid microlayers one after another. It's like a biological 3-D printer (National Geographic, March 2020, The End of Trash, p. 70). У цьому фрагменті принцип вирощування організмів порівнюється з роботою 3D-принтера, що працює шляхом нашаровування матеріалу для створення об'єму. Характеристика життєдіяльності тварин втілюється за допомогою концепції 3D-принтера, тобто специфіка розвитку пов'язується з особливостями дії механізму.

Caiman is the ocean top killing machine, his jaws are a lethal trap (Nat Geo Wild, Animal Fight Club, S2 / Ep. 1). Використання метафори «машина» в цьому разі вказує на витривалість тварини та її здатність до складних дій. Співвіднесеність концептів базується на відтворенні фізичних особливостей каймана й уподібненні його до безперервної дії механізму, відповідно сила та витривалість

репрезентуються на базі автоматизованих дій техніки.

Quick as a rocket the male attacks. I make one shot with my camera and drop to the floor of the blind as he swoops by (National Geographic, In Praise of Squirrels). Динаміка руху тварини порівнюється з блискавичною швидкістю ракети, відповідно специфіка фізичних рухів виражається за допомогою особливостей руху механізму. Тут на передній план висувається характерна риса механізму — швидкість, а швидкість фізичного пересування тварини репрезентується за допомогою метафоричного образу ракети.

To understand how these lakes form, think of a glacier as an ice bulldozer slowly plowing down the side of a mountain, scraping through the earth, and leaving a ridge of debris on either side as it pushes forward. These ridges are called moraines, and as glaciers melt and retreat, water fills the gouge that remains, and the moraines serve as natural dams (National Geographic, December 2020, When the Roof of the World Melts, p. 37). Для пояснення способу формування гірських озер автор використовує метафору бульдозера. Принцип дії спецтехніки (проривання каналів, усунування перешкод) безпосередньо пов'язується з рухами льодовиків у горах, відповідно на базі метафоричного перенесення «льодовик — бульдозер» реалізується експресивний ефект для передачі потенціалу природного явища.

The Sherpa who saw it described a black mass of water slowly moving down the valley, accompanied by a loud noise like many helicopters and the smell of freshly tilled earth (National Geographic, December 2020, When the Roof of the World Melts, p. 38). Інтенсивність звуку води передається через метафоричне співвіднесення «водоспад — гелікоптер», де вихідний домен «гелікоптер» презентує свою якісну характеристику: інтенсивний звук мотора в цільовому домені «водоспад». Окрім звукового порівняння тут присутнє також ольфакторне порівняння результату явища природи з результатом сільськогосподарської діяльності людини у формі «зораної землі».

4.3. Метафора продуктів харчування

Для пояснення описуваних явищ застосовується артефактна метафора продуктів харчування, що створює співвіднесення між об'єктами, де відомий читачу концепт пояснює досі невідомий. У цих метафорах відтворюється структура цільового домену на базі залучення візуального образу об'єкта, що продукує метафору. Представлення їжі як метафоричного джерела для опису об'єктів презентує схеми (їжа — розміщення об'єктів у просторі; спосіб структурної організації об'єктів; звукова характеристика об'єкта).

Sandwiched between peaks and sea, the Coastal Way is a sweeping 180-mile journey around Cardigan Bay on the country's west coast (National Geographic, January 2020, Epic Wales, p. 42). Метафора *sandwiched* передає характерну прибережну лінію

Уельсу, розміщеного між горами та морем, що створює ефект сендвіча, тобто об'єкта, оточеного з двох боків.

Mammals' brains are layered like a club sandwich, while birds' brains are more like a pizza. All the pieces are there, but they're not stacked (National Geographic, February 2018, Bird Brainiacs, p. 115). Будова мозку за своєю організацією порівнюється зі структурою двох видів їжі: мозок птахів порівнюється з піцою, оскільки в них немає чіткого розподілу на зони мозку, що відповідають за певний аспект; мозок ссавців — із сендвічем, де зони є структурованими. Вербалізація структурних концепцій метафоричних понять диференціює видову та візуальну картину описуваних об'єктів.

They [bats] hang from the cold, stone ceiling of an ancient Maya temple like a bunch of fuzzy gray fruits, staring down at us with eyes that shine golden in the red glow of our headlamps (National Geographic UK, July 2018, Predators in the Night, p. 78). Специфічне розміщення тварин асоціюється з гронами фруктів, що додає експресивності зображуваному об'єкту. Автор базує метафоричний образ на основі фізичного розташування тварин і форми продукту харчування.

Formation of Cambrian sedimentary layers is just Swiss cheese. Burrowed all through by wormy creatures that had churned the sand and «recycled» the soft-bodied Ediacarans (National Geographic, March 2018, When Life Got Complicated, p. 105). Зовнішній вигляд осадових пластів передається за допомогою виняткової структури швейцарського сиру, оскільки нашарування пронизані мікроорганізмами.

On Hawaii's Big Island, on a beach that seemingly should have been pristine — no paved road leads to it — I walked ankle-deep through microplastics. They crunched like Rice Krispies under my feet (National Geographic UK, June 2018, Plastic, p. 49). Порівняння з популярним сухим сніданком використовується для передачі характерного звуку пластику.

I stepped out of the vehicle. My shoes cracked the salty crust that had formed jagged lumps, like ice cream in a freezer that has melted and recrystallized (National Geographic, March 2018, Drying Lakes, p. 110). Висока концентрація солі порівнюється з консистенцією кристалізованого морозива, що відтворює візуальну подібність зображуваних елементів.

4.4. Метафора предметів гардеробу та аксесуарів

Метафори, що презентують концепції аксесуарів, залучають смислові одиниці: статус, цінність, естетичний вигляд, захист; презентація предметів верхнього одягу відтворюється за їх функціональністю.

Daggers crafted from human femurs are a bit like a Rolex watch — a prestige object and status symbol that one would rather not damage (National Geographic, September 2019, Why Warriors Wielded Human Bones, p. 25). Атрибути влади порівнюються

з дорогим швейцарським годинником, утіленням якості та статусу. Схоже порівняння допомагає провести паралель між предметами первісного вжитку та їх сучасними аналогами. Тут метафора аксесуару *a Rolex watch* презентує матеріальну цінність об'єкта і статус, який він надає власнику.

Beyond the edges of camp, a constellation of little jewels glinted in the lamplight — the eyes of spiders, some as big as my hand (National Geographic, March 2019, Borneo's Caves, p. 117). Увіразняючи образ, автор називає численну кількість блискучих очей павука сузір'ями з коштовностей, метафора *jewels* наділяє цільовий домен своїми візуальними характеристиками, відповідно застосовується співвіднесення «блиск очей — блиск коштовностей».

Papilio blumei. Its wings look like black velvet, each with a stripe of peacock blue-green. It's a startling object, like a jewel, and it's immediately clear why collectors on distant continents would desire it (National Geographic UK, August 2018, Butterfly Catchers, p. 120). Вигляд метелика порівнюється з фізичними об'єктами — прикрасами та текстурою оксамиту, що дає уявлення про об'єкт через візуальний аспект метафоричних образів.

It's amazing how a squirrel can clasp itself on the back with its tail, embrace and comfort itself. When it rains, squirrels fold their tails up over their heads as umbrellas. Tails are cozy as sweaters — squirrels can wrap up in them when cold or lay them aside when warm or wrap them around small offspring (National Geographic, In Praise of Squirrels). Частина тіла (хвіст) відповідно до свого функціонального застосування уподібнюється до предметів гардеробу — парасольки чи светра.

Hope is (for me) not usually the religious-looking fingers of light slanting through the clouds, or the lurid sunrise. It's more a sturdy garment, like an old chamois shirt: a reminder that I've been here before, in circumstances just as frightening, and I came through, and will again. All I have to do is stay grounded in the truth (National Geographic UK, October 2018, Despite the Perils, Decide to Hope p. 19). Спочатку автор передає концепт надії як щось уявне й нереальне (*the religious-looking fingers of light*), у другому ж випадку застосування метафори *sturdy garment* передає концепт надії як предмет гардеробу, який можна застосовувати в реальному житті як захист.

Кількість артефактних метафор, виявлених у дослідженні, становить 24 приклади із загальної кількості 39 прикладів, виявлених у розвідці. Таке суттєве переважання цього типу метафор ми пояснюємо тенденцією до концептуалізації явищ природи, поведінки тварин, наукових винаходів за допомогою найбільш знайомих людині сфер, коли абстрактні та нові концепти метафоризуються за допомогою близьких людині понять, над якими людина має контроль і які часто сама створює. А. Чудінов пояснює артефактні метафори через порівняння зі створенням людини та світу Богом: «Бог створив світ та людину,

але людина вирішила, що створений Богом світ є недостатньо комфортним, і продовжила творити. Людина реалізує себе у тих речах, які вона створює — артефактах» (2001, с. 154). Домінантне використання артефактних метафор у науково-популярних текстах, предметом яких є передусім природні явища, дає нам змогу продовжити цю думку: людина не лише творить зручний для себе світ, а й осмислює світ природи через поняття, які вона сама створила, які вона цілком контролює та які є їй ближчими й зрозумілішими, аніж те, що відбувається в дикій природі. «Створюючи речі, людина прагне вдосконалити світ, зробити його цілком відповідним її власним потребам» (2001, с. 154), а осмислюючи світ природи через артефакти, людина прагне підпорядкувати його існування своїм поняттям, зробити його відповідним своєму розумінню.

На основі аналізу концептуальних метафор у науково-популярних текстах ми визначили, що антропоморфні та природоморфні метафори використовуються значно рідше, аніж соціоморфні та артефактні метафори. Зокрема, із 39 прикладів концептуальних метафор, виявлених в аналізованому матеріалі, антропоморфні метафори становлять 5,13 % (2 приклади), природоморфні — 7,69 % (3 приклади), соціоморфні — 25,64 % (10 прикладів), артефактні — 61,54 % (24 приклади). Особливості вживання соціоморфних метафор виявляються в тому, що функціонування світу природи порівнюється із суспільними відносинами між людьми: поведінка тварин — із військовою, спортивною чи професійною діяльністю людини. Водночас найбільш представлена виявилася група артефактних метафор, що допомагають пізнавати навколишній світ через категорії, які є витворами людства. Однією з найширше представлених виявилася метафора машини або механізму, коли певні природні процеси презентуються за допомогою порівняння з витворами людської думки (міцелій гриба — як 3D-принтер, кайман — як машина, рух льодовика — як рух бульдозера тощо). Перспективами подальших розвідок у цьому напрямі вважаємо дослідження особливостей метафоризації в науково-популярних медійних текстах з використанням теорії концептуальної інтеграції, що дасть можливість детальніше дослідити когнітивні особливості метафоризації в цьому матеріалі, та з погляду теорії релевантності, яка дасть змогу передбачити можливий вплив метафоричної одиниці на реципієнта таких текстів.

Покликання

- Баранова, И. (1995). *Функциональные особенности научно-популярных текстов: На материале подъязыка физики*. (Диссертация кандидата филологических наук, Российский университет дружбы народов, Москва).
- Безсонова, А. (2016). Понятие «научно-популярный дискурс» в лингвистической литературе. *Східнослов'янська філологія. Мовознавство*, 29, 109–115.

- Бистров, Я. (2016). *Англомовний біографічний наратив у вимірах когнітивної лінгвістики і синергетики*. Київ, Івано-Франківськ.
- Бистров, Я. (2019). Метафорична концептуалізація образ-схеми ВГОРІ/ВНИЗУ у дійсничому просторі біографічної оповіді. *Людино- й культурознавчі пріоритети сучасного мовознавства: напрями, тенденції та міждисциплінарна методологія* (с. 106–116). Переяслав-Хмельницький, Кременчук.
- Великорода, Ю. (2012). *Прецедентні феномени в американському медійному дискурсі (на матеріалі часописів «Time» та «Newsweek»)*. (Дисертація кандидата філологічних наук, Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів).
- Воробйова, О. (2010). Метафори про метафори: дидактичний сценарій. *Записки з романо-германської філології*, 25, 76–83.
- Добросклонская, Т. (2006). Медиадискурс как объект лингвистики и межкультурной коммуникации. *Вестник Московского университета. Серия 10, 2*, 20–33.
- Дойчик, О. (2013). Концептуальна метафора в ідіостилі Джуліана Барнса: поетико-когнітивний аналіз. *Вісник Харківського національного університету імені ВН Каразіна. Серія: Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов*, 73, 32–37.
- Іщенко, Н., Ліпінська, В. (2013). Лексико-граматичні доміанти наукового тексту. *Вісник Національного технічного університету України*, 1, 32–42.
- МакКормак, Э. (1990). Когнитивная теория метафоры. In *Теория метафоры* (с. 358–386). Москва, Прогресс.
- Пірог, І. (2019). Метафора у складі аргументації німецького медиадискурсу. *Закарпатські філологічні студії*, 2, том 2, 31–35.
- Сабадаш, Д. (2015). Структура терміноконцепту MEDICINE у світлі лінгвокогнітивних досліджень. *Одеський лінгвістичний вісник*, 5(1), 129–133.
- Семигіна, Т. (2001). Використання дискурс-аналізу в дослідженнях із соціальної роботи. *Наукові записки НАУКМА*, 19, 2, 322–325.
- Четверікова, О. (2016). Комунікативні та лінгвокультурологічні передумови дослідження науково-популярного тексту. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. Серія «Філологічні науки»*, 35, 178–184.
- Чудинов, А. (2001). *Россия в метафорическом зеркале: когнитивное исследование политической метафоры (1991–2000)*. Екатеринбург.
- Чудинов, А. (2013). *Очерки по современной политической метафорологии*. Екатеринбург.
- Alzawaydeh, R. (2018). Analysing Discourse: The Case of Conceptual Metaphors in Football News Headlines in English and Arabic. *International Journal of Linguistics*, 10(6): 116. <https://doi.org/10.5296/ijl.v10i6.13502>.
- Bilyk, O., Pyliachyk, N. (2018). Metaphorisation of BREXIT in modern political discourse. *Advanced Education*, 10, 118–126. <https://doi.org/10.20535/2410-8286.127267>.
- Charteris-Black, J. (2005). *Politicians and rhetoric: the persuasive power of metaphor*. New York: Palgrave MacMillan. <https://doi.org/10.1057/9780230501706>.
- Encyclopaedia Britannica. (2020). <https://www.britannica.com/topic/National-Geographic-Magazine>.
- Hart, C. (2017). Metaphor and Intertextuality in Media Framings of the (1984–1985) British Miners' Strike: A Multimodal Analysis. *Discourse & Communication*, 11(1), pp. 3–30. <https://doi.org/10.1177/1750481316683291>.
- Kövecses, Z. (2018). Metaphor in media language and cognition: A perspective from conceptual metaphor theory. In: *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow. The journal of University of SS Cyril and Methodius in Trnava*, 3(1), June 2018, <https://doi.org/10.2478/lart-2018-0004>.
- Lakoff, G., Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. Chicago: University of Chicago Press.
- Musolff, A. (2012). The study of metaphor as part of critical discourse analysis. *Critical Discourse Studies*, 9, 3, 301–310. <https://doi.org/10.1080/17405904.2012.688300>.
- Otaif, F. (2015). Metaphorical Framing of Media Discourse and the Representation of the Other: A Corpus-based Critical Discourse

Analysis of Metaphors in the Press Discourse. *King Khalid University Journal of Humanities*, 24(3), 163–192.

Simpson, P. (2004). *Stylistics*. London: Routledge Taylor & Francis Group. <https://doi.org/10.4324/9780203496589>.

Velykoroda, Y. (2019). Conceptual Metaphorisation through Precedent-Related Phenomena in Media Discourse. *Studies about Languages*, 34, 32–45. <https://doi.org/10.5755/j01.sal.0.34.22088>.

References (translated and transliterated)

Alzawaydeh, R. (2018). Analysing Discourse: The Case of Conceptual Metaphors in Football News Headlines in English and Arabic. *International Journal of Linguistics*, 10(6): 116. <https://doi.org/10.5296/ijl.v10i6.13502>.

Baranova, I. (1995). *Funktsionalnye osobennosti nauchno-populiarnykh tekstov: Na materiale podyazyka fiziki [Functional features of popular science texts: on the basis of physics sub-language]*. (PhD Dissertation, Moscow).

Bezonova, A. (2016). Poniatie «nauchno-populiarny diskurs» v lingvisticheskoi literature [The notion of popular science discourse in scientific literature]. In *Skhidnoslovianska filologiya. Movoznavstvo. [Eastern Slavonic Philology. Linguistics]*, 29, 109–115.

Bilyk, O., Pyliachyk, N. (2018). Metaphorisation of BREXIT in modern political discourse. *Advanced Education*, 10, 118–126. <https://doi.org/10.20535/2410-8286.127267>.

Bystrov, Y. (2016). *Anhlovnyy bihrafichnyy naratyv v vymirah kohnityvnoyi linhvistyky i synerhetyky [English biographical narrative in cognitive linguistics and synergy dimensions]*. Kyiv, Ivano-Frankivsk.

Bystrov, Y. (2019). Metaforychna kontseptualizatsiya obrazskhemy VHORI/VNYZU u deyktychnomu prostori bihrafichnoyi opovidi [Metaphoric conceptualization of the scheme UP/DOWN in deictic dimension of biographical narrative]. *Lyudyno- i kulturoznavchi priorytety suchasnoho movoznavstva: napryamy, tendentsiyi ta mizhdystyplinarna metodolohiya: kolektyvna monohrafiya [Anthropo- and culture-centric priorities of modern linguistics: trends, tendencies and interdisciplinary methodology: collective monograph]*. (pp. 106–116). Pereyaslav-Khmelnytskyi, Kremenchuk.

Charteris-Black, J. (2005). *Politicians and rhetoric: the persuasive power of metaphor*. New York: Palgrave MacMillan. <https://doi.org/10.1057/9780230501706>.

Chetverikova, O. (2016). Komunikatyvni ta lingvokulturolohichni peredumovy doslidzhennia naukovo-populiarnoho tekstu [Communicative and lingual cultural conditions for the study of popular science text]. *Naukoviy visnyk Izmail'skoho derzhavnoho humanitarnoho universitetu [Journal of Ismail state humanities university]*. Series «Philology», 35, 178–184.

Chudinov, A. (2001). *Rossia v metaforicheskom zerkale: kognitivnoe issledovanie politicheskoi metafory (1991–2000) [Russia in metaphoric mirror: cognitive research into political metaphor (1991–2000)]*. Ekaterinburg.

Chudinov, A. (2013). *Ocherki po sovremennoi politicheskoi metaforologii [Outline of modern political metaphor studies]*. Ekaterinburg.

Dobrosklonskaia, T. (2006). Mediadiskurs kak obyekt lingvistiki i mezhkulturnoi kommunikatsii [Media discourse as the object of linguistics and intercultural communication]. In *Vestnik Moskovskogo universiteta [Moscow university journal]*, 10(2), 20–33.

Doychuk, O. (2013). Kontseptualna metafora v idiostyli Dzhuliana Barnsa: poetyko-kohnityvnyy analiz [Conceptual metaphor in Julian Barnes' idiosyncrasy]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina. Seriya: Romano-hermanska filolohiya. Metodyka vykladannya inozemnykh mov [Journal of Karazin national university of Kharkiv. Series: Romance and Germanic philology. Methods of foreign language teaching]*, 73, 32–37.

Encyclopaedia Britannica. (2020). <https://www.britannica.com/topic/National-Geographic-Magazine>.

Hart, C. (2017). Metaphor and Intertextuality in Media Framings of the (1984–1985) British Miners' Strike: A Multimodal Analysis. *Discourse & Communication*, 11(1), pp. 3–30. <https://doi.org/10.1177/1750481316683291>.

Ishchenko, N., Lipinska, V. (2013). Leksiko-gramatychni dominanty naukovooho tekstu. [Lexical-grammatical dominants of scientific text] in *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universitetu Ukrainy [Journal of the National technical university of Ukraine]*, 1, 32–42

Kövecses, Z. (2018). Metaphor in media language and cognition: A perspective from conceptual metaphor theory. In: *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow. The journal of University of SS Cyril and Methodius in Trnava*, 3(1), June 2018, <https://doi.org/10.2478/lart-2018-0004>.

Lakoff, G., Johnson, M. (1980). *Metaphors we live by*. Chicago: University of Chicago Press.

MakKormak, E. (1990). Kognitivnaia teoriia metafory [Cognitive metaphor theory]. In *Teoriia metafory [Metaphor theory]*. (pp. 358–386). Moscow, Progress.

Musolff, A. (2012). The study of metaphor as part of critical discourse analysis. *Critical Discourse Studies*, 9, 3, 301–310. <https://doi.org/10.1080/17405904.2012.688300>.

Otaif, F. (2015). Metaphorical Framing of Media Discourse and the Representation of the Other: A Corpus-based Critical Discourse Analysis of Metaphors in the Press Discourse. *King Khalid University Journal of Humanities*, 24(3), 163–192.

Pirog, I. (2019). Metafora u skladi argumentatsii nimetskoho mediadyskursu [Metaphor as argumentation in German media discourse] in *Zakarpatski filolohichni studii [Transcarpathian philology studies]*, 2(2), 31–35.

Sabadash, D. (2015). Struktura terminokontseptu MEDICINE u svitli linhvokohnityvnykh doslidzhen [Structure of MEDICINE terminological concept in lingual cognitive research]. *Odeskyy linhvistychnyy visnyk [Odessa linguistic journal]*, 5(1), 129–133.

Semyhina, T. (2001). Vykorystannya dyskurs-analizu v doslidzhennyakh iz sotsialnoyi roboty [The use of discourse analysis in social work research]. *Naukovi zapysky NaUKMA [NKMU scholarly articles]*, 19(2), 322–325.

Simpson, P. (2004). *Stylistics*. London: Routledge Taylor & Francis Group. <https://doi.org/10.4324/9780203496589>.

Velykoroda, Y. (2012). *Pretsedentni fenomeny v amerykanskomu medynomu dyskursi (na materialii chasopysiv "Time" ta "Newsweek") [Precedent-related phenomena in American media discourse (on the basis of "Time" and "Newsweek" magazines)]*. (Dissertation, Ivan Franko National University of Lviv).

Velykoroda, Y. (2019). Conceptual Metaphorisation through Precedent-Related Phenomena in Media Discourse. *Studies about Languages*, 34, 32–45. <https://doi.org/10.5755/j01.sal.0.34.22088>.

Vorobyova, O. (2010). Metafory pro metafory: dydaktychniy scenariy. [Metaphors about metaphors: didactic scenario]. *Zapysky z romano-hermanskoyi filolohiyi. [Romance and Germanic philology proceedings]*, 25, 76–83.

TYOLOGY OF METAPHORS IN POPULAR SCIENCE MEDIA DISCOURSE (BASED ON NATIONAL GEOGRAPHIC RESOURCES)

Yuriy Velykoroda

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ukraine

Marta Vasylyshyn

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ukraine

The article deals with the analysis of conceptual metaphors in media discourse on the basis of English popular science texts. The material for the research includes texts from National Geographic resources (2016–2020), namely, from the National Geographic Magazine and Nat Geo Wild TV channel covering articles on history, environment, natural science, animal life and geography. The aim of the survey is to define the types of conceptual metaphors (after A. Chudinov) and to determine the dominant tendencies of their functioning. To achieve the aim, we used the conceptual analysis when determining conceptual models and their classification according to the types. Despite a somewhat indeterminate status of the popular science genre and its place in the structure of media or scientific discourse, scholars agree that such texts are characterized by a simplified presentation of scientific notions that should be easily understood by the audience which does not have the respective scientific background, as well as by the use of stylistic devices to make the text more expressive. In the survey, we have defined that all four types of metaphorical models are used in popular science media texts: anthropomorphous, nature-morphous, sociomorphous and artefact metaphors. Sociomorphous and artefact metaphors have been used most widely. By using sociomorphous metaphors, the authors of popular science texts compare natural phenomena with social relations between people. Namely, the behavior of animals or the functioning of plants is compared with military, sports or professional activity of people. The most prominent type was that of the artefact metaphors. By using such metaphors, authors draw parallels between how the animal world operates or how natural phenomena happen, and how more familiar artificial objects function. The most dominant in this group was the metaphor with the source domain “machine”, which is mapped on such spheres as “natural phenomenon”, “member of the animal world” etc. In addition to this source domain, artefact metaphors also included such concepts as clothes, building, food products. A relatively insignificant number of anthropomorphous and nature-morphous metaphors could be explained by the fact that in order to conceptualize natural phenomena, authors tend to use domains from noncontiguous spheres. The results of the article contribute to better understanding of how popular science texts function. Further research in this direction could be done in the examination of other lingual cognitive features of such texts, namely in researching how conceptual metonymies function here, as well as survey of other stylistically expressive means in these texts.

Keywords: conceptual metaphor; media discourse; source domain; target domain; slot; frame.

Стаття надійшла до редколегії 12.08.2020